

EMPYEMATIS
SINGULARIS 16

HISTORIAM ET EPICRISIN

GRAVISSIMO MEDICORUM ORDINE
INDULGENTE

PRO LICENTIA

GRADUM, HONORES ATQUE PRIVILEGIA
DOCTORUM MEDICINÆ

RITE IMPETRANDI

DIE XXI. DECEMBRIS MDCCLXIX.

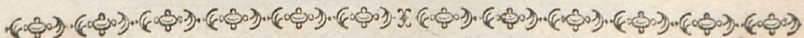
SOLENNI ERUDITORUM EXAMINI

PROPONIT

FRANCISCUS ANTONIUS
KELLER

HAGENOENSIS - ALSATA.

H. L. Q. C.

ARGENTORATI

Typis JOHANNIS HENRICI HEITZII,

Universitatis Typographi.

DEO
PATRIÆ
PATRONIS
PARENTIBUS
ATQUE
AMICIS.

Procemium.

Arduum est sane juveni, quem Academiae leges ad scribendum Specimen adstringunt, tale aliquod eligere Thema, quod & novum sit, laudemque aliquam mereatur, nec tamen vires tyronis superet, quem nec tractationum consuetudo, nec, qua opus est, eruditio, nec styli elegantia ornant. His ego quoque pressus angustiis, diu haesi dubius, L. B. quid potissimum elaborare susciperem, dignum quod tibi offerretur. Principio quidem magis arriserat, ex ea Medicinae parte, quae cadavera lustrat, depromere Dissertationis Argumentum, quod vero institutum derelinquere coegit me praeter alia valetudinis ratio. Fixit tandem haerentem animum

A

Dexterrimus atque Expertissimus DN. LERICHE, quem in *Nosocomio Regio Chirurgum Primarium* multis abhinc annis Præceptorem veneror: Hic qua in discipulos fertur humanitate, obtulit mihi *Empyematis singularis Historiam*, ex innumeris illis Observationibus, quas continuo exhibet hoc Nosocomium, selectum, quod beneficii genus neutiquam desinam grata recolere mente. Mearum igitur partium esse duxi, ipsis Cl. OBSERVATORIS verbis conceptam Morbi Historiam latina reddere lingua, eique mea subungere cogitata. Sit cæterum penes æquos indulgentesque rerum existimatores iudicium benignum.

HISTORIA MORBI.

Joannes Baptista Croquet, Miles Legionis Equitum, *Colonel-Général* dictæ, Urbis hoc tempore præsidia agentis, vigesimum secundum annum agens, die V. Maji anni 1768 ad nostrum delatus est Nosocomium. Acceperat scilicet vulnus in dextrum pectoris latus, quod & in thoracis cavitatem erat adactum, & pulmonis lobum læserat; gladii fatis lati incurvus cuspis inter quintam sextamque costam paulo antroorsum in pectus penetraverat, eamque vulneris conditionem acuta febris atque fumma dyspnœa haud obscure indicabant. Dirum hoc valetudinis genus repetitas certe exigebat venæsectiones, quapropter intra quinque dierum spatium ad duodecimam usque ascendimus, interimque exhibita sunt diluentia, præscripta diæta, dataque enemata, ut alvus libera esset; quo etiam factum est, ut & febris mitigaretur, & respiratio fieret expeditior. Cum autem nec plane cessare ista, nec tolli omnino dyspnœa usque potuerit, sanguinis aliquam copiam super septum transversum effusum esse summo jure videbar mihi suspicari, deque ea re ut fierem certior, ægrum in utrumque

latus, potissimumque in illud, quod oppositum erat vulnere, cubare iussi, quo in situ omnino, quamdiu vellem remansit, nullum edens incommodi signum. Erectus tunc ut in lecto suo federet, volui, ac ita per satis longum tempus reliqui, nullo tamen apparente indicio sanguinis super diaphragma confluentis, suoque gravantis pondere. Absentibus autem licet hisce signis, quæ certissima esse alias tradunt Auctores, cum cæterum nec inflammationis adesset vestigium, nec tamen cum dyspnœa, febris evanesceret, nullus dubitavi, quin subesset effusus cruor, atque paracenthesin thoracis, in qua ultima militis salutem esse positam videbatur, instituendam esse censui, quæ autem operatio, cum eam docti alias Viri, quorum eruditionem suspicio, dissuaderent, ea scilicet de causa, quod Empyematis univoca uti vocant signa nullatenus hic adessent, frustra hactenus fuit proposita: quod enim iis regerem, non habui. Igitur attentius ægroti statum rimamur, institutoque examine, decernitur, febris proximam causam ex hepate oriri; (quod & durum tumidumque fuisse fatendum est.) purgandum igitur esse corpus ecoproticis, posteaque aperitivas esse exhibendas potiones, quæ omnia ut rite fierent, caute invigilavi. Nihilominus tamen minus usque durabat febris, difficilisque manebat respiratio, cujus rei causam hepatis tribuere nunc videbatur incongruum. Interim, dum quotidie ægrum curo, absolvitur vulneris cicatrix, trium septimanarum, quæ jamjam durantibus his effluerant, spatio: Hanc cicatricem cum curatius inspicerem, ecce offert se oculis tumor, infra sequentem sextam costam disparsens, cum digito premeretur, ubi vero is remotus, iterum repullulans, cujus indolem cognoscere haud difficile erat; igitur aperiri protinus iussi, quo facto effluit pectoris cavo larga puris albi, spissi foetentisque copia, sex circiter ad minimum libras æquans, quam exiens simul aer summo cum impetu arcuatim expellebat, non obscuro indicio, profunde satis adactum fuisse vulnus. Levatus hac evacuatione æger bona spe vix mulcere animum cœperat.

sum in summum delapsus virium defectum præfocari nunc videretur, respirationis organo nimis debilitato; resectus tamen sensim sensimque est. Indies autem magis prosternebantur vires, vexabatur continua tussi, ut morti proximus crederetur; igitur nihil non tentatum reliquimus, cordialiaque medicamenta tam felici successu fuere propinata, ut vitæ rursus excitaretur vis. Purulenta materies ut libere efflueret e vulnere, cubare in affectum pectus iussus est miles, quo etiam factum est, ut jugi fluxu semper stillaret, tandemque evacuetur pectoris cavitas. At, dum ita se habent reliqua, nullatenus lenienda tussis, militem diu noctuque male habet, nec dulci somno refici patitur; exhibitis licet omni cura bechicis reliquisque solitis medicamentis; hinc ut ei somnus conciliaretur, prudenter præscripti narcotica, & eo quidem cum successu, ut placide dormire cœperit noctu; Abhiac cum indies magis magisque resectus esset, cibos tandem ut assumeret, permisi, carnemque concessi, a cujus tamen esu sive ad concoquendum ineptus hucusque fuerit ventriculus, sive quod potius crederem, ea fuerit abusus, ita male multatus est, ut diuturna vixque tollenda diarrhœa vexaretur, quapropter cautius quoque postea valetudini suæ invigilavit. Exhibui tunc, ut absolveretur cura, vulnerarias potiones, bechica, Peruvianum Corticem, tandem Serum Lactis, atque postremo ipsum Lac, egregium hic alimenti genus. His tandem restitutus, macilentum debileque antea corpus insolitam acquisivit quadraturam, cumque indies minueretur puris copia, tandemque ferofum prodiret, clausum est vulnus, valedixitque miles optime valens Nosocomio nostro die XX. mensis Augusti ejusdem anni.

§. I.

Vitalis illa æque ac voluntaria actio, quam respirationem dicunt, cujus organon thoracis ossæ crates continet, cum ad sui integritatem tam multiplices conditiones requirat, ut multarum partium, pulmonum scilicet, costarum, diaphragmatis, musculorum abdominis, aliarumque partium, alternans atque conspirans demum motus eam perficiant, quid mirum si multifarie lædi, gravari, tollique possit? quidquid enim istis, quæ ducendo spiritui ministrantur partibus, quasque ne nostras transcendamus limites, ex Anatome notas accipere liceat, vim inferre valet, nobilem istam functionem certe non poterit non turbare. Aër alienis effluviis gravatus, elastica vi sua orbatus; faucium, bronchiorum, reliquarumque quas aër permeare debet partium, morbi vix enumerandi; ossæ thoracis structuræ vitia; musculorum sive intercostalium sive abdominalium affectiones; obstacula quæ ex abdomine nascuntur; aër, sanguis, serum, pus, varii tumores, aliave aliena corpora, cum thoracis cavitatem occupant, pulmonisque expansioni obsistunt; tandem vulnera pectoris eorumque pedissequa mala pro ea quam vel per se possident, vel crescendo acquirere possunt nocendi vi, dyspnœæ, asthmatis, orthopnœæ, variarumque tussis generum causæ fieri solent, ut inde liqueat, inquit Ill. GAUB. a), vix aliud symptoma dari, quod tot & tam diversi generis affectionibus sese socium adjungat. Ex tanta causarum morbificarum turba, quæ pectus afficere solent, binas potissimum eligere, deque iis pro dignitate dicere jubet instituti mei ratio, effusum scilicet in thoracis cavitatem sive pus sive cruorem, pectorisque vulnera; utrius-

A 3

a) Institut. Patolog. §. 765.

que enim affectionis exemplum præbet, quam mox tradidi, observatio, & de his quidem prius sermonem instituiam.

§. II.

Pectoris vulnera ubi chirurgicarum rerum Scriptores *b)* consulumus, dividi præcipue solent in talia, quæ in continentibus pectoris partibus subsistunt, aliaque in cavitatem thoracis adacta, quæ iterum sive læserunt contentas partes, sive intactas reliquerunt; hæc quæ penetrarunt, in majus præcipitare discrimen ægrum, minus portendere, quæ in continentibus subsistunt partibus, sana ratio suadet, quamvis & hæc mortifera esse possint, ubi a tergo inflicta, aortam, venam sine pari, ductumque thoracicum illæsa pleura attingunt *c)*. Influnguntur autem vel obtusis corporibus, quæ simul molles contundunt partes, sive duras frangunt, vel acutis scindentibusque gladiis; inter utraque aliquod discrimen est, quod ex diversa contusorum scissorumve vulnerum natura facile & hic dijudicatur: altioris indaginis summiq; momenti negotium est, illa rite colligere signa, quæ, an vulnus in thoracem adactum sit, nec ne, nunque internas partes læserit? arguunt; etenim & hic primus ad sanitatem gradus est morbum cognovisse. In hacce elucidanda diagnosi quam plurimum desudaverunt ab omnibus retro temporibus Chirurghi, multaque proposuerunt experimenta, quæ vix non omnia incerta sunt, atque ad vexandum potius ægrum & exacerbanda symptomata, quam ad absolvendam morbi cognitionem inservire videntur. Et primum quidem, quod ad qualemcunque vulnerum conditio-

b) vid. PLATNERI *Institut. Chirurg.* §. 620. LA MOTTE *Traité compl. de Chir.* Tom. III. C. XIV. p. I. III. VAN SWIETEN *Comment. in Verb. Apbor.* §. 297. 199. HEISTER. *Institut. Chirurg.* Vol. I. L. I. C. X. ut reliquos omittam.

c) PLATNER. *Inst. Chir.* §. 645. Edit. germ. quæ præ latina auctior est.

res explorandas usurpare solent Chirurgi, cujusque & hic ab Autoribus præcipitur usus, specillum est flexile *d*). Quod in vulneris externam oram, ea directione qua receptum est, si fieri possit, immissum, quanta illud gaudeat profunditate, uti dicunt, aperte demonstrat. Secundum quod præ reliquis commendant signum, injectio est tepidæ in vulnus, quæ methodus præ aliis tutior videtur VAN SWIETEN *e*). Magnum utique autoritatis pondus! scilicet cum per siphonem injicitur tepidæ aquæ aliqua copia, si remanet, penetrasse vulnus, inque thoracis cavitate effusam esse istam, indicatur; sin refluxit, subsistere in carnibus, signum est. Aliud iterum ægroto certe summe tædiosum est experimentum, dum clauso vulnere inspirare, apertoque rursus expirare jubent, aëris meatibus per fauces præclusis, atque ita confluentem in thoracis cavo aërem per vulnus exire cogunt. Cum porro thoracis pulmonisque vulnera sæpissime emphysematosus pectoris habitus insequi soleat, hunc quoque inter diagnostica vulnerum penetrantium signa referre solent Chirurgiæ Scriptores. Histandem sanguinis spumantis ex ore sive vulnere exitum *f*) addunt. Sufficiant præcipua hæc, quæ ex libris excerpti, breviter hic retulisse, nec enim omnia ea sollicite colligere allaborabo, quæ ubi cum reliquis adfunt, aliquid ad faciendam horum vulnerum diagnosin conferre possunt; quanti hæc facienda sint, quibusque potissimum hic signis standum? nunc dijudicaturus.

d) FABR. AB AQUAPENDENTE *Peritat. Chirurg.* Lib. II. Cap. XXI. III. VAN SWIETEN *Comm. in Verb. Aph.* 300. HEISTER. *Iust. Chir.* l. c. PLATNER. *Iust. Chir.* §. 651. edit. germ. JUNCKER. *Conspect. Chir.* tab. L. IV. VI. VIII.

e) *Comment. in Verb. Aph.* §. 297. p. 491.

f) Hoc præcipue standum esse docet LA MOTTE l. c.

§. III.

Specilli quidem usus ab omnibus retro temporibus in usum
cessit Chirurgis, ut vulnerum recentium æque ac ulcerum ex-
plorarent conditiones, nec certe diffidendum, quod magni fa-
cienda sit, in cognoscendis plerisque vulneribus ista cynosura,
sed est tamen, ubi superflua videtur, magisque noxia, quam
profutura. Ubi scilicet in aliquem ventrem penetravit vulnus,
immittiturque specillum, non potest non fieri quin recondi-
tum in eo viscus, sive jamjam læsum, sive saltem denudatum
irritetur specillo, de novo lædatur, ex quo inflammationes
diræ, ejusque pedissequa mala, necessaria naturæ lege conse-
quentur; cumque quid inde boni experiatur æger vix appa-
reat non possum non probare, quæ de specilli in his casibus
abusu acriter satis dicit RAVATON *g*), omnique sane jure apud
nos quoque exulat ista vulnerum exploratio, uti ex hujus
morbi Historia apparet. Nec calculum meum ut addam inje-
ctionis encheiresi, a me possum impetrare. Nonne enim ef-
fusa in thoracis cavo aqua heterogenei corporis excitabit da-
mna, nec ita facile a bibulis pulmonis vasis resorberi poterit?
Nonne irritabit pulmonem syringa graviter jam antea læsum?
Nec minori jure rejicere mihi videor ex eo experimento peti-
tam diagnosin, dum fortes instituere jubent ægrum inspira-
tiones, ut exiens per vulnus aer indicet, an penetraverit vul-
nus ad interiora? Quis enim non videt, ita fatigari his moti-
bus vulneratum ægrum, ut ea saltem de causa sit improban-
da; majorem quidem lucem accendere videtur, in his vulne-
ribus emphysema pectoris integumenta elevans, sed cum &
illud non semper hic appareat, vulneribusque non penetranti-
bus quoque supervenire possit *h*), certi nihil indicare summo
sane

g) *Traité des playes d'armes à feu* Chap. XVI.

h) Emphysema tumor est; qui ab incluso sub integumentis aëre no-
men suum accepit. Illud vulnerato pulmone facile oriri sana ra-

ſane jure concludere poſſum; mitius quidem eſto judicium de iſta diagnoſi, quæ ex ſanguine ſpumante, quod ex vulnere prodit, peti ſolet; percuſſo enim pulmone & ſanguinea & ærea certe vaſa diſciſſa eſſe neceſſe eſt, tuncque non raro ſive exiſit ex vulnere, cum aëre mixtus ſanguis, ſive excreabitur, ſæpius autem quoque in thoracis cavum effunditur; igitur ubi ſpumans exit ſanguis vulneratum pulmonem eſſe, ſatis certe demonſtrat, ubi vero deficit, haud penetraſſe vulnus, nulla certa eſt concluſio; vix enim ob perpetuum thoracis motum, quem & læſio adauget, eveniet, ut contigua maneat partium externarum pulmonisque vulnera, ac ita facile cohibetur ſanguinis effluxus. Omiſſis ergo bono omine iſtis quæ ægrum vexant experimentis, neglectisque reliquis incertis ſignis, penetraſſe vulnus cum *Expertiſſimo Obſervatore* conſtanter concludo, ubi quod in citato caſu evenit ſtatim poſt acceptum vulnus, acuta febris ſummaque dyſpnœa, fidæ percuſſi pulmonis comites iſtam vulneris conditionem indicabunt, CELSI præcipue autoritate nixus, qui ſpirandi difficultatem primum læſi pulmonis ſignum eſſe docet *i*).

§. IV.

Mala ſemper omina portendunt thoracis penetrantia vulnera, quæ tamen dira prognôſis aliquando mitior eſſe ſolet, aliquando autem peſſima eſt. Evenit ſcilicet non raro, ut bonis ægroti rebus curetur pulmo vulneratus, quando cam

B

tio ſuadet, cum apertæ ejus veſiculæ aëreæ fluidum hoc non poſſint non dimittere, quod deinde inter vulneris oras, ſefe in cellulofam recipit, tumoremque efficit; ſed & in omni vulnere etiam extus introire atque emphyſema efficere poteſt aër; imo ubi cum vulnere fracta eſt ſcapula, ſæpe a deſſe teſtantur Autores. vid. PLATNER. *Inſt. Chir.* Tom. II. §. 1302. edit. germ.

i) de Medicina L. V. Cap. XXXVI. n° IX.

tantissima diæta, repetitæ celebrantur venæsectiones, quæ horum vulnerum curam potissimum absolvere solent; accidit autem & sæpius, ut discissis maximis vasis, quæ sive sanguinem vehunt, sive spiritum ducunt, vel læsis aliis partibus ad vitam necessariis, quæ hoc cavo continentur, cito rapiatur ægrotus, alius tandem est eventus horum vulnerum, ubi ex discissis majoribus vasis exit quidem, effunditurque sanguis, non tamen ea quantitate, quæ vitam simul rapit, sed colligitur potius super diaphragma, illud onerat, ejus motui obstatulum ponit, huicque innatans pulmo expandi debite nequit, minus quidem infortunatus hic vulneris eventus, cum haud ita celeriter necet, quod suo quoque exemplo docet ægrotus meus. Atque ita manu quasi ducor ad alterum præcipuumque tractationis meæ argumentum, sanguinis scilicet in thoracis cavo stagnationem, sive ibidem collectum pus *Empyema* k) vocant Chirugi.

§. V.

Effundi sæpius, dum vulneratus est pulmo, in pectoris cavum cruorem hæctenus planum est, ex vulneratis autem intercostalibus arteriis nasci posse hanc calamitatem vix crederem, nisi aliquando in horum vasorum decursu Natura luderet l).

k) *Empyema* significationis suæ vi puris collectionem in quacunque corporis cavitate denotat, inde Veteres *Empyos* vocabant omnes, quos puris in quodam ventre copia vexabat. Recepto tamen hodie loquendi usu *Empyema* de puris in thoracis cavitate solummodo præsentia intelligitur; quia imo idiomate gallico & sanguinis & puris in pectoris cavo collectio, & quæ his affectibus opitulari solet, operatio *Empyema* audit.

l) Intercostales arterias excipit, inscriptus margini costarum inferiori sinus, cum venis nervisque eandem viam legentibus. Demonstrat autem quotidie Anatomie ludere hic sæpius Naturam, ita ut profundius incedat arteria, quam vena cum nervo. Lædi posse.

Ubi vero ægrum male tenet istud valetudinis genus propriis quæ ex pulmonum læsis functionibus hauriuntur signis cognoscitur, de quibus autem pro dignitate dicere infra allaborabo. Quid autem sperandum boni malique sit timendum in ista affectione, sana ratio cum experientia declarat, ac pulchre quoque descripsit Medicorum decus VAN SWIETEN *m*). Scilicet stagnans in loco calenti, humido aerique libero patente cruor illam subibit putredinem, quæ animalium liquoribus propria est, alcalinam scilicet atque acerrimam, quæ ubi semel incepit oriri, brevi ad summum ascendit gradum, vicinas rodit exeditque partes, pulmones scilicet, pleuram, mediastinum, pericardium, cor, suaque mephiti inficit; vasis quoque bibulis recepta cum reliquo sanguine circulum subit, huicque mixtus fermenti adinstar ad corruptelæ suæ participationem invitat. In Nobili Viro thoracem vulnerato gladii ictu in cavum penetrante, post septem vel octo libras sanguinis perditas, dum circa finem primæ diei post vulnus inflictum removeret apparatus BELLOSTE *n*) eduxit sex septemve uncias sanguinis jam sanie corrupti, quales historias quoque referunt SCULTETUS *o*), HILDANUS *p*) aliique: oritur autem & alia hic sanguinis corruptio, qua in album, laudabile atque consistens vertitur pus, miranda sane res, de qua opere pretium duxi, ut amplius differerem: quæ ad evacuandum sanguinem inserviant encheire-

B 2

igitur intercostales arterias palam est, hujusque phænomeni immemor sine dubio fuit RAVATON *l. c.* ubi contra hanc sententiam disputat. Ad compescendas ex arteriis his hæmorrhagias apta machinamenta habent. *Mem. de l'Acad. R. de Chir. Tom. II. p. 125. & Hist. p. XCV.*

- m*) *Comment. in Bærb. Apb. §. 301. n°. 3. p. 500. sqq.*
- n*) *Chirurgien d'Hôpital p. 128.*
- o*) *Armentar. Chirurg. Obs. L. I. p. m. 66. & Obs. L. VI. p. 81.*
- p*) *Observ. Chirurg. Cent. II. Obs. VI.*

tes, ex omnibus Chirurgiæ Autoribus cum disci possit, de his dicere supervacaneum esse duxi. Sufficiat monuisse, præter paracanthesi reliquas fere hodie negligi.

§. VI.

Sanguinis, qui in casu meo ex vulnerato pulmone in pectoris cavum effluxit, in purulentam materiam transitus peculiarem sibi poscit considerationem. Offert scilicet ille occasionem opportunam dicendi de suppuratione, quatenus absque inflammatione prægressa locum habere possit. Equidem a longis retro annis axioma fuit Chirurgis, suppurationem fieri nulloatenus posse, nisi præcesserit inflammatio ^{q)}; quam tamen doctrinam novissime impugnarunt non infimi Ordinis Scriptores ^{r)}, quorum argumenta dum pondero, dubium fateor hæere animum. An trahendæ huc illæ abscessuum observationes, quæ in emaciatis corporibus sæpius hinc inde de improvise exsurgunt, ubi nulla inflammationis aderat suspicio? An facit huc HIPPOCRATIS ^{s)} dictum, ubi sine febre natus fuisse LEAMBIO abscessus narrat? An trahenda huc quoque spontanea illa cysticorum tumorum suppuratio, postquam longos per

^{q)} Ad necessarias suppurationis conditiones inflammationem prægressam requirit Cl. GRASHUYS in *Diff. de Generatione puris*, vid. *Prix de l'Academie de Chir.* Tom. II. p. 283.

^{r)} vid. Cel. DE HAEN *Rat. Med.* P. II. p. 46. & 47. ex instituto quoque de hac re disputat Cl. SCHROEDER in *Diff. sua de Puris absque prægressa inflammatione origine* Gotting. 1766. qui pluribus exemplis argumentisque suam thesin probare annititur. Eandem denique doctrinam ultimis hæc temporibus proponit WINTERL. in *Diff. aliqua, quam novam inflammationis theorian* inscribit, cujus tamen placida a sanioribus Medicis non receptum iri spero, dum validioribus exprobet argumentis, fatisque perspicua dictione exponat.

^{s)} *Elem.* IV. XXXIII. p. 760. *Opp. omn.* Tom. I. Edit. VAN DER LINDEN.

annos integri remansere? An ex mea Observatione aliquem fructum capient novæ theoriæ Fautores, in quo casu febris conditionem, quam suppurationi requirit, adfuisse negat Cl. *Observator*, ut ita concludant eum fuisse caloris gradum, sanguinisque indolem, quæ puris generationi favent? An aliquid hic confert aëris accessus, sine quo, ut in aneurysmate nullus in sanguine intestinus motus esse potest? Quid est igitur, quod stagnantem aliqua copia sanguinem in purulentam potius quam in putridam vertat materiam? Num aliqua intercedit inter duo hæc similitudo, ut incitato æque ac plane sedato sanguinis circulo utramque mutationem subire hic possit, pro ut vel loci conditio, vel calor, vel indoles, vel aliud quid ignotum ad alterutram metamorphosin illam disponant? Hæc problemata ille demum solvet, cui tota innotuerit suppurationis historia, ita ut docere nos possit, quid accidat sanguini, ubi in pus convertitur, quibusque conditionibus a gangræna differat? Sed redeam in viam.

§. VII.

Multiplices sunt, quæ Empyemati originem præbere possunt potentiæ nocentes, quas ut ordine proponam, in externas atque internas cum reliquis Autoribus *) divido, atque internarum iterum numerus magnam absolvit paginam. Etenim sæpius abeunt in suppurationem, Peripneumonia atque Pleuritis, ac utraque sæpe alteri associata pulmones atque pleuram male tenentes; ubi vero in his partibus ortum est pus, cito consumit sive reliquam pulmonis substantiam, sive pleuram exedit, inque thoracis cavum effundetur. Docuit jam HIP-

B 3

*) vid. OSTERDYCKSCHACHT *Inst. Med. Pract.* Lib. VI. Cap. XIII. §. 3. 4. 5. FLEBBE de *Empyemate* §. III. Groning. 1763. &c.

POCRATES *u*), ita terminari sæpius hosce morbos, dum qui pleuriticis facti, inquit, non repurgantur "superne in quatuordecim diebus, his in Empyema convertitur"; alioque loco *x*): "Si pulmonis inflammatione detentus, diebus, qui talia decernere creduntur, non purgetur, sed sputum & pituita in pulmone remaneat, suppuratus fit;" hanc Veterum observationem recentiores quoque Medicinæ Doctores verissimam agnovere. In Empyema quoque degenerant vomicæ atque pulmonum abscessus, ex quacunque alia causa orti, pure per exelant externam pulmonis membranam in pectoris cavum stillante *y*) angina porro his adnumeranda, non raro in pus abiens, quod per cellulosæ raïros anfractus ad pectoris cavitatem defertur *z*). Docent quoque Observationes & parophrenitidem & hepaticidem: quando eodem eventu gaudent, erosio diaphragmatis carnibus in thoracis cavitatem quandoque deponere materiam purulentam, sicque lethale certe Empyematis genus efficere *a*). Et quid repugnat denique, quin & per metastasin effundi possit in hanc cavitatem alibi generatum pus, cum non raro mirando hoc artificio natura utatur, ut abscessum aliquem subito solvat *b*). Et sic quidem oritur Empyema ab internis causis, Quæ extus hunc morbum gignere possunt, vulnera sunt po-

u) Aph. VIII. Sect. V.

x) de Morb. Lib. I. Cap. X. p. 11. Tom. II.

y) vid. LUDWIG *Inst. Med. pract.* p. 11. Tr. II. C. III. §. 782.

z) VAN SWIETEN *Comment. in Berb. Aphor.* Tom. III. p. 79.

De cellulosæ telæ universali concursu optime dixit HALLERUS, vid. *Prim. Lin. Phys.* §. XXI. ed. ult.

a) de Empyemate ex suppurato jecore memorabili exemplum habet STALPART VAN DER WIEL *Observ. rar.* Cent. I. p. 202. ex Diaphragmate suppurato habent *Mem. de l'Acad. de Chirurg.* Tom. II. p. 60. quo tamen in casu hepar quoque accusandum erat.

b) Probabile facit DE HÆEN *Rat. med.* Vol. I. C. VII. & p. 11. C. II.

tissimum atque quidem non solum ea, quæ in cavitatem penetrant, lobumque pulmonis lædunt, sed & quæ in contentibus partibus subsistunt, dum nempe pus declivi situ exire non valens, interna petit, pleuram erodit, atque in thoracis cavitatem deponitur c). Omnia tandem ea, quæ graviter pulmones vexant, excitata inflammatione, suppuratione, qua exeditur ejus substantia, effunditurque super diaphragma materia purulenta, Empyematis causa esse solent, quale exemplum refert ASELMEYER d).

§. VIII.

Sed ut de Signis, quæ Empyema subesse arguunt, accuratius dicere queam, operæ pretium est, eas propius rimari cavitatis recessus sive naturalis sive præter naturam natos, in quibus hæere solet pus, quod Empyematis causa est; scilicet thoracis conum ita replent pulmones, ut in suo sacco hæreat uterque a pleura formato, qui in thoracis media cavitate concurrentes, duplicata sua lamina Mediastinum efficiunt, antèrius vero postèriusque cavum relinquunt spatium; hoc vas sanguiferis magnis thoracico ductu aliisque repletur, illud cellulosa tela atque thymus superne replent, inferius vero spatium occupat pericardium cavum, quod cor cum suis annexis partibus recipit. Breviter hic habes, quæ Anatome docet. In his omnibus, ut nec postèriorem Mediastini hiatum excipias, cavitatibus quandoque hæere pus, adeoque Empyema efficere docent numerosæ Observationes; in lateralibus quidem, quibus recipiuntur pulmones, pleuræ faccis, ita sæpius sedem suam figit dira hæc valetudo, ut ex omnium observationum libris exempla huc referenda haurire queas, sæpius quidem cum nulla sit inter hos saccos naturaliter communica-

c) PLATNER *Inst. Chir.* §. 648. ed. germ.

d) *Dissert. de Empyemate singulari.* Erlang. 1763.

tio, oritur illud in alterutro latere, est tamen ubi in utroque confluit pus, morbumque duplicem facit, quale exemplum refert LA MOTTE *e*). Sed & in pericardio quandoque hæret pus, illudque replet, cor exedit, miseram vitæ finem imponit, qualem casum habet BONNETUS *f*). In Mediastini anteriore hiatus confluere pus, quod tandem inducta acrimonia vicinas duras, mollesque erodit partes, multis exemplis probant DE LA MOTTE *g*) atque Ill. DE LA MARTINIERE *h*). Sed & quandoque suos sibi format parietes, dum scilicet sive inter pleuram, costasque moventes musculos generatur, illam in pectoris cavitatem urget, brevi rumpendam; sive inter pulmonis cum pleura concretiones hæret, sive propriam sibi efficit cystidem. Mortuum Empyicum secuerat LEDRAN, invenitque cystidem pure plenam inter pulmones atque mediastinum, quæ post prægressam inflammationem concreverant *i*), pauloque post aliud refert Empyematis cystici exemplum, quod scilicet inter pulmonem atque pleuram hærebat *k*). Cæsim læsus agricola in sinistram scapulam ad secundam usque costam prope vertebra, moritur die a vulnere accepto vigesimo sexto; dissecto thorace invenitur cavea sinuosa purulentæ materię plena, hiante ore communicans thoracis cavo: Sic refert Venerandus Artis Senex MORGAGNI *l*), ut ex his intelligas, non unam eandemque esse sedem Empyematis, eoque

e) *Traité complete de Chir.* Tome III. Obs. 223. p. 61.

f) *Sepulchret. anat.* Lib. II. Sect. VI. Obs. XV. p. 544.

g) *l. c.* Obs. 224. p. 70.

h) *Mém. de l'Acad. de Chir.* Tome IV.

i) *Obs. de Chir.* Tom. I. Obs. 32. p. 215.

k) *l. c.* Obs. 34. p. 235. sqq.

l) *de Sed. & Caus. Morb.* Tom. II. Lib. IV. Epist. LIII. Art. XII. p. 311.

que magis suspecta signa, quibus, an ubique hæreat pus?
certior fieri possit Chirurgus; de quibus ut amplius nunc di-
cam materiæ postulat ordo.

§. IX.

Labyrinthum hic ingredior, quo ut me extricem vix dabi-
tur potestas? Etenim dum omnia rimor, quæ ab Autoribus
proposita sunt Empyematis signa, quæ scilicet ex læsa pulmo-
num functione desumuntur, eaque morborum historiis, quas
indubitata fidei Observatores tradiderunt, confero, vix unum
esse video, quo standum sit. Placent summeque apposite huc
quadrant magni nominis Medici BAGLIVII *m*) verba, quan-
do ita exclamat: "O! quantum difficile est, curare morbos
,,pulmonum! o quanto difficilius eosdem cognoscere & de his
,,certum dare præsagium! Fallunt peritissimos ac ipsos
,,Medicinæ Principes." Oportet autem ut magis diluciden-
tur, quæ nunc dicenda sunt, distinguere inter ea, quæ post
acceptum vulnus sanguinem effusum fuisse arguunt, atque ista,
quæ puris inibi ex suis causis collectionem demonstrant, de-
que illis sermonis facere initium, quamvis enim plura imo po-
tiora inter se habeant communia, sunt tamen, quæ ad alte-
rtrum potius referas casum, huicque adeo sint propria. Igi-
tur ubi vulnus accepit homo, quod pectoris cavitatem intrasse
internasque læsisse partes certum est, cum in ea maxima præ
reliquis humani corporis partibus condantur vasa, suspicio,
metusque oritur, ne discissis iis magna sanguinis vis exhauria-
tur atque inter pulmones continentisque corporis partes coëat.
Hæc communis Chirurgorum ad hunc usque diem sententia
est, docueruntque optimi inter eos Autores, VAN SWIETEN

C

m) *Praxis Med.* Lib. I. Cap. IX.

n), LA MOTTE o), PLATNERUS p) alique, ne autoritatum pondus accumularem. Inter signa vero effusi cruoris primum ponunt Orthopnoeam; ita scilicet hariolantes, sanguinem, dum ex vase suo exiit, premere diaphragma, pulmonum impedire dilatationem, spiritum ita reddere difficilem; huc quoque pertinent ea, quæ majorem aliquam hæmorrhagiam alias semper sequi solent symptomata, eaque perpetuo crescentia. Non satis vero certum esse primum, quod ex orthopnoea colligunt signum, facile cum RAVATON q) credo, cum omnem læsionem pulmonum concomitetur, quin & continentium partium inflammationem necessaria Naturæ lege excipiat. Quæ alias hæmorrhagiæ sequelæ esse solent, scilicet debilitas ingens, pallor, frigidusque sudor, si subito increpant, largam quidem atque immedicabilem significant hæmorrhagiam, ubi autem ex minori arteria fertur sanguis, quæ plane discissa sit, sua tamen virtute sese claudit ista, poteritque ita Medens hoc signo destitui, sanguine tamen in thorace stagnante. Quare etiam ne nimis præcipitanter concludatur, non solum sedulo conferenda hæc cum sequentibus, sed expectandum, dum symptomatum pertinacitas majorem lucem accendat, etenim & peritissimi hac in re jam hallucinati sunt r).

§. X.

n) *Comment. in Barb. Aph.* Tom. I. §. 301. n. 2. p. 500.

o) *Traité de Chir. complete* Tome III. Chap. XIV. passim.

p) *Inst. Chir.* §. 645. sqq.

q) *Traité des playes d'armes à feu* Vol. II. C. VI. p. 429. ed. germ.

r) Symptomatum favitæ deceptum se fuisse, ut cruorem in thoracis cavo effusum crederet, deque instituenda paracenthesi serio cogitaret, magni suo tempore nominis Chirurgus MERY ipse fatetur; cum tamen octiduo absoluta dein vulneris sanatio nihil tale factum fuisse doceret. vid. *Mem. de l'Acad. des Sciences An. 1713* p. 159.

S. X.

Alia iterum sunt, quæ puris collectio cum sanguinis effusione communia habet signa, a ponderis potissimum affectibus desumpta. Atque duo potissimum proponunt Autores Experimenta, quæ cum ægro suo instituit Cl. *Observator*; ubi scilicet heterogeneum hæret inter pulmones contentasque pectoris partes fluidum s), pro vario quem æger tenebit situ, necessario in illa pectoris parte confluet, quæ nunc sub eo situ infirma est. Igitur si erectus sedeat atque ita inferne ponatur septum transversum, delabatur super illud necesse est sanguis sive purulenta materies, atque potissimum in declivorem ejus partem, quæ a tergo est; gravata autem sic musculosa diaphragmatis parte turbabitur respiratio, ita ut facilior inspiratio sit præ expiratione, suffocationis oriatur metus, eumque situm propterea diu tenere nequeat ægrotus; confluet vero super mediastinum, ubi in sanum latus decumbit æger, duplicemque hanc pleuram deprimet, ut compresso sano pulmone, qui explicari nunc libere nequit, nec istum ferre decubitus possit ægrotus, quod suo tempore jam HIPPOCRATES docuit t). Quare in affectum cubare pectus tolerabilius est, cum sic in ejus lateralem concavitatem coëat liquor, atque superne positus sanus pulmo debite expandatur, ob eandem quoque causam in tergum amant cubare potissimum ii, quorum utrumque pectus sic affectum est. Diceres hæc rationi physiologesque sanis principiis consentanea, signorum pathognomonicorum nomine præ aliis esse digna; sed & hic dolendæ Medentium vices, quoniam & hæc fallere multiplex docet experientia.

C 2

s) Ut ex hoc solo symptomate discas, in quantum erraverit HAMBERGERUS, cum elasticum aërem inter pulmones atque pleuram esse doceret.

t) de Morbis Lib. II. C. XLV.

Etenim possunt ex una parte adesse, citra ullam in pectore effusionem. Memorabilis est casus, quem refert DE LA MOTTE *u)*; scilicet: "Vulneratus erat Nobilis in dextra pectoris parte, ita tamen, ut legeret vulnus tertiam costam, atque exiret prope claviculam, ubi cum sterno committitur. Vulnus hoc orthopnoea in omni situ eadem, atque in sanum latus cubandi impotentia usque concomitabat, dum pleurae remitteret inflammatio." Desuisse ex altera parte haec signa in vero Empyemate alii nec minus fide digni Viri exemplis docent. Empyema in sine sinistri lateris thoracis nulla sui signa exhibens habet BONNETUS *x)*; plures Empyematum Observationes exposuit LEDRAN *y)*, consuetis his signis omnino carentes. Et quid mirum? cum nemo non videat, quod ejus tantum Empyematis praesentiam indicare possint, quod in pulmonum saccis suam sedem figit, imo vero deesse debeant, ubi lente increfcit puris copia, organa haec sensim quasi pondere suo assuefaciens, minusque gravans, ita quoque aberunt in illis Empyematum generibus, ubi vel in mediastini cavis, vel in pericardio, vel in sua cystide, vel inter concretam cum pulmonibus pleuram haeret materia, ad quae ultima sua quoque refert exempla LEDRAN *z)*. Nec tandem stabile est, quod a fluctuatione jam HIPPOCRATES *a)* petiit signum, cum grumofus sanguis crassumve pus fluctuare recusent; praesertim ubi totus ea materia repletus est thorax *b)*.

u) *Traité de la Chir. complete* Tom. III. Obs. 225. p. 78. sqq.

x) *Sepulchr. Anat.* Lib. Sect. VI. Obs. XI.

y) *Obsérv. de Chir.* Tom. I. Obs. 22. & 24.

z) *l. c.*

a) *de Morbis* Lib. II. Cap. XLV. p. 70. Tom. II. optat Medicinæ Patrens, ut sinistrum potius latus affectum sit.

b) Hoc ipso *l. c.* nec non Aph. XLI. Sect. VI. idem fatetur divus Celsus.

Animadvertuntur autem quædam puris in pectore collectio-
ni veroque adeo Empyemati propria signa. Cum enim ista af-
fectio non possit non cum pulmonis suppuratione esse conjun-
cta, phthysos symptomatibus ut plurimum solet stipari. Gra-
phice hæc jam olim descripsit HIPPOCRATES c), cujus Obser-
vationibus vix quidquam habent recentiores quod addant.
Atque tria potissimum Medicinæ hic parens Empyematis signa
requirit; pondus scilicet, de quo superius jam diximus, ri-
gorem atque febrem. Eleganter hæc delineavit fidelis Veterum
Interpres LOMMIUS d), cujus verba dum refero, gratum mi-
hi videor Lectori præstare officium. "Pectoris suppuratio,
inquit, „quam Græci ἐμπύημα vocant, has notas habet: fe-
„bricula assidua, languida, incerta, sicca, ac vere hectica te-
„net, eaque interdiu levior est, noctu increfcit; frequens tuf-
„sis validaque est, qua nihil tamen excluditur: Multus etiam
„sudor toto corpore funditur, post quem interdum æger in-
„terdum inhorrescit, dolor idem varia loca pectoris affi-
„cit: frequens spiritus; & vehementer impeditus est, sic ut
„præceps sermo & multis partibus intercifus: itaque nares in-
„ter spirandum arctantur, fitque per has ducti acris sibilus.
„Ad hæc maxillæ rubent, manus pedesque calent, & in his
„adunci unguis fiunt summique digiti, (ubi manum promo-
„vit) pallent." Significant hæc indivisibilem esse ab Empye-
mate lentam febriculam cum omnibus suis symptomatibus,
originem suam a resorpto per bibula vasa pure trahens. Mi-
randum magis est, quod RIVERIUS e) olim proposuit, Em-
pyematis signum abhinc quidem ab Autoribus neglectum, nu-

C 3

c) In libro de *Prænot.* Cap. XVI. Tom. I. p. 460.

d) *Observ. Medic.* Lib. II. C. de *Suppuratione.*

e) Apud BONNET. *Sepulchr. Anat.* L. II. Sect. VI. Obs. XI. in Schotio.

perrime vero ab Ill. Viro LEDRAN f) iterum excitatum, œdema scilicet in affecto thoracis latere; atque tantam quidem in eo ponit fiduciam, ut pro univoco venditare nullus dubitet; testantur hæc propria ejus sequentia verba: "La tumeur œdémateuse & pateuse est donc un signe de suppuration dans la poitrine, mais comme cet œdeme se trouve également, lorsqu'il se forme, & lorsqu'il est formé, ce signe ne peut denoter le tems, auquel il faut faire l'opération". Oprares ut suam quoque Autor dedisset sententiam de œdematis hujus origine, quæ haud adeo prone intelligitur; quæ autem hactenus delibavi, quamvis ad Empyematis præsentiam declarandam non omnia requirantur, aliqua tamen semper adesse solent, simulque quale latus affectum sit, aperte declarant; quæ HIPPOCRATES ad faciendam hanc diagnosin præcipit, hodie fere negliguntur g).

§. XII.

Proximum est, ut Observatorum monumenta lustrem, eosque, in quantum potest fieri, colligam casus, qui cum meo similitudinis aliqua specie comparari possunt, quorum quidem plures supra jam adduxi; lubet tamen illos solummodo hic excerpere, qui eadem fere symptomata exhibentes ad meum po-

f) *Observ. de Cbir.* Tome I. p. 214.

g) Varia quidem sunt, quæ in diversis quoque locis ab eo proponuntur. Loco sc. lit. a. cit. calida lavare, inque sedem firmam locare jubet, ut ex concessione judicium fiat. Lib. III. *de Morbis* Cap. XXVII. p. 116. ita loquitur: "Si præ crassitudine humor non fluctuet, neque strepitus sit in pectore, verum spiritum frequenter trahat, & pedes intumescant, & tussicula aliqua adsit, ne te decipiant hæc, sed thoracem pure plenam esse probe noris. Proinde in terra erethriade liquida & valde trita ac tepida, linteum tenue cingito, eoque thoracem, circumcirca integito, & quâ parte primum relicatum fuerit, ea secato, & urito proxime ad septimum transversum."

tiffimum scopum facere videntur. Ex magna igitur observa-
tionum de absconditis Empyematis turba binas tantum sequen-
tes huc pertinere existimavi. Primam habet LEDRAN cum
mea sic satis convenientem *b*): "Ecclesiasticus catarrhali corre-
ptus erat febre cum vomendi conatibus; lateris punctorio do-
lore, quem & in lumbis sentiebat, hunc morbum ut depelle-
rent, plurimas venæsectiones instituere Medentes; hæc miti-
gaverant quidem aliquatenus morbi sævitiam; sed tussis vexa-
bat continua, Hippocratica erat facies, febris usque durabat,
tandem œdematosus apparuit in latere tumor, quem cum fe-
brilibus horribus eum conferret Autor, suppuracionis in-
dicium esse suspicatus est, quam etiam sententiam firmabant
purulenta sputa atque œdema pertinaciter inhærens; nihilo-
minus tamen obstitabat propositæ operationi aliorum Virorum
autoritas. Perdurantibus autem iisdem symptomatibus,
quamvis alia Empyematis signa non adessent, tandem pluri-
morum vota decernunt, subesse in pectore pus, adeoque pa-
racenthesin esse instituendam. Nec sefellit opinio, cum ex
inflicto vulnere exierint serosi puris decem circiter uncie."
Existimat ipse Cl. Vir, hæsisse hic purulentam materiem in
propria cystide, nec alia potuisse sui edere signa, quam quæ
apparuerunt. Accuratus quadrat ad meam morbi Historiam,
candemque fere esse crederes, quæ ex LA MOTTE *i*) excerpta
sic fere sese habet: "Vulneratus erat honestus civis inter quar-
tam quintamque costarum, cuius vulnus in cavitatem pecto-
ris adactum erat, teste aëre, qui cum impetu exibat. Cum
autem nec sanguinem spueret, nec dyspnœa laboraret, nec
de ulla pressione quereretur æger, proximum esse credidit
cum Collegis Autor, ut clauderetur vulnus. Sed decimo
sive duodecimo ab accepto vulnere dolorem sentit nocturnum
satisque magnum æger in ea parte, qua vulnus intraverat.

b) *Observ. de Chirurg.* Tome I. Obs. 34. p. 235. fqq.

i) *Traité complete de la Chirurg.* Tome III. Obs. 221. p. 43. fqq.

„Instituto examine offert se eminentia in ipsa cicatrice, quam, ut maturaretur humor, diachylo deligabant Chirurghi, apertura quoque nisi sponte fuisset ruptus.” Cajus rei causam pleuræ cum pulmonibus concrecioni quoque tribuit Autor: ut videas, ita sæpe latere huncce morbum, ut fileant symptomata, neque mirum sit, dubium ancipitemque hæreret Medentem, quid tentet boni, quid noxii vitet?

§. XIII.

Age! nunc, quæ hactenus dicta sunt, relegam, ut rite struat Casus mei Epicrasis. Scilicet primordia Empyematis, quo vexabatur ægrotus meus, præbuit thoracis vulnus in pulmonem penetrans, quod acuta febris summaque dyspnœa, uti dicit Cl. *Observator*, non obscure indicabant. Quamvis enim per se nullam pulmonis læsi certitudinem dare possit utrumque signum, ubi tamen simul adsunt, teneri hujus visceris inflammationem adesse, adeoque inflictum vulnus profunde adactum fuisse, sanioribus artis principiis consonum est. Nec multis dijudicabo methodum, qua obviam ierat diris quæ hic aderant symptomatibus, quippe quæ cum maximorum Prætorum præceptis conveniebat. Obscuriora sunt quæ sequuntur, magisque mea consideratione digna. Etenim adesse aliquid causæ, quod pulmones premeret, atque dyspnœam excitaret, ipsa res satis clare docebat; febris insuper ex acuta lenta facta demonstrabat, vanum nunc esse inflammationis metum, adeoque adesse aliquid monstri; itaque pronum erat concludere, effusam cum vulnus recens esset sanguinis copiam in pus interim versam proximam esse morbi causam, sed absentibus, quæ a pondere materiæ defumi solent, certis alias quidem signis, ecce offert se simul affectum hepar phlogisticis uti videbatur obstructionibus laborans, quod tanquam morbi causam verosimili satis conjectura accusant Medentes; nec est cur improbemus eorum hic iudicium, cum, BAGLIVIO teste,

&

& Principes hic Medicinæ hallucinentur. Nihilominus vero declarat se postea aperte morbi sedes, dum nascitur tumor prope concretam jam vulneris cicatricem: Cur autem nullo se antea prodiderat ponderis signo? an inter mediastini duplicaturas latebat pus, ita ut septum transversum premere non potuerit? Vix videtur ex eo quem habuit eventu, nullatenus secuturo, nisi in pleuræ hæssisset faecis? An in propria hic hærebat cystide? Verosimile non est, cum nulla sit Observatio de Empyemate externo sese tumore ostendentis, ubi ita est abscondita morbi sedes? An inter pleuræ pulmonisque concretiones sensim sensimque confluerat pus, ut integumenta potius elevarit, quam ut intus potuisset confluere? Ita videtur, si simul consideres, gracile fuisse corpus, in quo facile has concretiones efficere potuerat levis, qui forte præcesserat, affectus catarrhalis; nec improbabilis est conjectura, in ipso hoc morbo fuisse natas, dum pulmonis vulnus cum isto externarum partium concreveret, ex quo simul intelligis, cur infra cicatricem potius apparuerit fluctuans tumor. Certum tandem esse videtur ex puris copia atque foetore longam egisse jam in pectore moram, ac pulmonis aliquam partem exedisse. Fluit igitur ex his-prono alveo illud corollarium, quod & sagax inde deduxit Cl. *Observatoris* ingenium, scilicet ubi ita anamnestica signa cum præsentibus conspirant symptomatibus, ut post inflictum vulnus aliumve pulmonis morbum hectica insequatur febris cum dyspnœa pertinaci, aliis licet absentibus Empyematis signis, tamen adesse hoc concludere tuto posse Chirurgum.

§. XIV.

Ancipitem esse omnium Empyicorum conditionem demonstrat tum experientia, tum ipsa ratio, cum in spongioso tenero, nobilique functioni inserviente viscere cito pede serpat suppuratio, quæ, ubi principiis non obstititur, nullo postea modo cohiberi se sinit. Hæc cadaverum docet inspectio, qua

D

constat, plane exesos esse pulmones eorum, qui post longum cum morbo conflictum tandem occumbunt & vita defunguntur; qualia exempla plura tibi exhibet BONNETUS *k*). Ubi vero a principio morbi orditur medicatio, bona affulget spes ac extant exempla, posse bonis avibus profligari morbum. Male vulnerati hominis vulnus Empyema excipit, SCULTETI *l*) cura feliciter curatum; eodem eventu sublatum est pessimum Empyematis genus, ascitem simulans, BINNINGERO teste *m*); similia quoque habent PEZOLDI *n*) aliique. Rarus quidem hic morbi eventus, rarior tamen iste, ubi per aliquod corporis colatorium, sive ad aliam quandam corporis partem materiam morbificam defert actuosa Natura, sicque Medenti, suo quippe ministro, viam monstrat, quam tuto calcare possit. Metastasin vocant Medici mirandum illum autocratiae Naturae effectum. Eliminatur vero Empyematis materies aliquando per urinae vias, ut scilicet resumant materiam venae bibulae atque ad uropoea organa deponant. Memorabilem, qui huc spectat, recenset casum FABRICIUS AB AQUAPENDENTE *o*): „Vulneratus Vir, cum omnia adessent effusi cruoris signa, „ideoque de instituenda Paracenthese cogitarent Medici, „ihum mejit cruoris, atque solvitur morbus”. Mixtione purulenta verum crebro terminari Empyema, ex instituto fuisse docuit FLOHR *p*), ut exempla colligere supervacaneum sit. Educitur & per alvum Empyematis materies, eodem resorptio-

k) *Sepulchret. Anatom.* Lib. II. Sect. VI. tota.

l) *Arment. chirurg.* V. II. Obs. LIII. p. m. 71.

m) *Observ. & Curat. Medicin.* Cent. II. Obs. 47. p. 178.

n) *Observat. Med. Chirurg.* Obs. XXIV. p. 41.

o) *Opp. Chirurg.* V. 1. Lib. II. C. XXII. p. 213.

p) in *Diss. de Solutione Empyematis per mictum purulentum*, Halle Magdeb. 1762.

nis venarum artificio, quales Observationes PETRUS DE MARCHETIS q) atque PEZOLDI r) referunt; rarissimi tandem sunt, qui sequuntur effectus. Empyema in centurione thoracis vulnus secutum ita solutum est, ut ex secta vena pus prodiret, apud BELLOSTE s), qui & per sudores soluta se vidisse Empyemata docet. Suppurata inque Empyema versa pleuritis abiit in abscessum umbilici, sicque feliciter sanata est ægra, referente TULPIO t). Per os, sedes, urinas & uterum successively emanavit Empyema, quæ historia BINNINGERI u) nititur fide, an & ad metastasin tumorem referes, qui uti in mea, sic & in TULPII x), LA MOTTE y) aliorumque Observationibus viam quasi monstrabat, quo educendum esset pus? Me quidem non habebit dissentientem, cui ita placebit, modo mecum conveniat pleuræ cum pulmonibus concreciones, suam hic quandoque conferre symbolam.

§. XV.

Hæc quidem felici haud tamen familiari eventu ita accidere solent, ut quoque non raro ultima, nec tamen certa ægroti salus in parenthesi posita sit; neglecta hæc certum exitium manere ægrotis, tristes demonstrant hominum mortes, idque

D 2

-
- q) *Obs. Med. Chir.* Obs. XLIII. p. 82.
 r) *Obs. Med. Chir.* Obs. LXVII. p. 139.
 s) *Chirurgien de l'Hôpital* p. 136.
 t) *Obs. Med.* Lib. II. Cap. VI.
 u) *Obs. & Curat. Med.* Cent. V. Obs. 68. p. 568.
 x) *Obs. Med.* Lib. II. Cap. VI.
 y) *l. c. Lit. l.* p. 13. fgg.

docent præter BONNETI z), TULPII a), SCULTETI b) Observaciones, quotidiana exempla, certiore[m] vero ista recuperandæ valetudinis spem facit, ubi in morbi incunabilis instituitur, atque haud raro ita ereptos fuisse morti ægrotos, legimus apud SCULTETUM c), PETRUM DE MARCHETIS d), VAN HORNE e), LA MOTTE f), LEDRAN g), omnesque fere Observatores; ubi vero ita invaluit morbus, ut pulmonum maximam jam partem erosa sit substantia, tentari quidem potest paracenthesis, ut aliquod levamen concilietur ægrotto, lethalem tamen eventum avertere amplius non valens. "Vulneratus Nobilis in Empyema incidere, paracenthesin necessario requirens, quod tamen dissuadente magni nominis Chirurgo ac renitente ægro ita neglectum fuit, ut tandem quidem, sed conclamatis jam ægroti rebus, institueretur, ex qua tamen illud boni hausit ægrotus, ut vitæ horula aliquantum protraheretur" h). Ubi vero ad mortem usque vergit, dira hæc valetudo extremitatum œdema, animæ feotor, sudores nocturni, alvus purulenta atque foetida cum metastatica crisi nullatenus confundenda i); vitæ finem appropinquantem

z) *Sepulchret. Anat. Lib. II. Sect. VI. Obs. VI.*

a) *Obs. Med. Lib. II. C. V.*

b) *Armament. Chirurg. Part. II. Obs. LV.*

c) *ibid. Obs. LII.*

d) *l. c. Obs. XLIV. & XLVI.*

e) *Microtechnie Sect. II. P. I. §. 18. not. e. p. 439.* Plures scilicet hinc Autores recenset, apud quos horum casuum mentio fit.

f) *Traité complete de Chirurg. Tome III. Chap. XIV.*

g) *Obs. de Chirurg. Obs. XXXIV. & sqq.*

h) apud LA MOTTE *l. c. Obs. 228. p. 58.* Similem habet PLATERUS *Observat. Lib. III. p. 733. sqq.*

i) Spectat hic HIPPOCRATIS locus, in *Coacis Prænot. C. III. No. 430.* "Suppuratus pulmonum per alvum pus secedere lethale est, & paulo

tristes tanquam prodromi prænuntiant. An vera est HIPPOCRATIS observatio, quando majus periculum inesse contendit, ubi in dextro latere, quam ubi in sinistro sedem figit Empyema? *k*)

§. XVI.

Empyicus ut sanitati restituatur, opus est ante omnia, ut evacuetur pus thoracis cavo contentum. Absit a me, ut omnia hic pertractem, quæ hoc scopo satisfacere posse docent omnes Practicorum libri, inter quæ ultimum refugium esse paracenthesin in præcedentibus jamjam monui; igitur rebelle ad medicamenta malum, neque metastasi levatum hanc requirit operationem, quam & alios ad scopos institui posse docent Auctores *l*). Componant hic suas lites Chirurghi de securo electionis loco, quæ me nullatenus morabuntur; consulant eorum libros, qui plura de perficiendæ hic paracentheseos modo sciscitare cupiunt, præceptis egregiis plenissimos. Ad me enim quem non nisi casus mei epicrili attinet, hæc omnia non spectant; sufficiat dixisse, sequendam esse viam quam indicat Natura, ubi tumore sic elevato, prout in casu meo apparuit, scalpelli quasi operam desiderare videtur, quod idem jam olim

D 3

„post No. 436.“ quibus tabidis alvi profluvia accedunt, moriuntur. Differentiam hic notat puris bona malave conditio.

k) *de Morbis Lib. II. C. 45. Tom. II. Edit. VAN DER LINDEN p. 70.*

l) Pectoris hydrops hanc operationem non raro exigit. vid. JUNKER *Consp. Chirurg.* Tab. LXXVIII. aliosque *Chirurg. Aut.* scilicet quidem frustranea hic est; aliquando tamen salutaris. vid. *Mem. de l'Acad. de Chirurg. Opp. Tome I. p. 56.* HARSÆUM hanc paracenthesin non semel instituisse, ut inveterata pulmonum ulcera curaret, extrahendi aliena corpora necessitatem paracenthesin quoque requirere asserit LUDWIG *Instit. Chir.* edit. germ. §. 991.

TULPIUS monuit *m*), atque novissime FOUBERT *n*) vulneris inflicti curationem quod attinet, nihil in ea, qua usus est Cl. *Observator*, reperio, quod maximorum Chirurgorum praxi quoad externa æque ac interna medicamenta, non sit consentaneum *o*). Unum est inter ea, quæ interne exhibitæ sunt, de cujus salubri in pulmonum labe usu inter Eruditos ambigitur, de Narcoticis loquor Opiatis. Equidem a Medicinæ fere incunabulis ad nos usque militavit opium inter euporista contra phthysin medicamenta, non quidem eo, ut credo, scopo, quod pulmonis exulcerati deterfioni crediderint aptum, sed ut sævos saltem dolores mitigaret, qui ægros excruciant, ut quoque familiare sit inter formulas contra phthysin, legere narcoticum vespertinis exhibendum horis. Surrexerunt vero novissimis temporibus eruditi certe ingenuique Viri, qui exiure hac fama opium, ac nocivum ejus in hoc morbo usum evincere tentarunt, quibus suas regerere rationes antiquæ methodi fautores non sunt obliti; has lites amplius doctiusque, quam mihi licuit, expositas habes apud TRALLES *p*), eruditissimum de Opii virtutibus scriptorem. Alienum quidem est a meo instituto, superatque vires, inter Summos hos Viros judicium agere, quos sola experientia ad amplectendam unanimem sententiam compellet. Videtur autem, hanc potissimum laudatæ Viri esse sententiam, cui quoque facile & ego subscribo; noxium quidem esse opii usum in consummata phthysi, cum supprimat sputa, augeat calorem, aliosque excitet non laudandos effectus: in incipiente pulmonum labe, qualis erat in ægroto meo, non videtur culpandum esse Narcoticorum usum, cum

m) *Obs. Med.* Lib. II. C. IV.

n) *Mem. de l'Acad. de Chir.* Tome I. p. 717.

o) Summam egregiæ methodi exhibit VAN SWIETEN *Comment. in Barb. Aphor.* Tom. I. §. 304.

p) in suo non satis laudando *de Usu salubri & noxio Opii Tractatu*, Sect. IV. §. 6. & sqq.

ſcilicet pulmones in perpetuo motu ſunt conſtituti, bronchia pure exefa, atque continuo irritata; nequit interim ex minimis vaſis exiens, humor eam induere qualitatem, quæ in recenti vulnere eſt, & quæ tamen requiritur, ut claudi poſſit ulcus; fruſtra hic ſolis abſtergentibus fiduciam pones, niſi narcotico bronchia demulceas, præpoſteras eorum contractiones lenias, atque ita veſpertinaſ exacerbationes, quibus nihil pernicioſius ægro, prævertere tentes. Ita conciliato corpori fomno excitabitur medicatrix Naturæ viſ, effectum ſuum exerent detergentia externa, ſicque depurato pulmonis ulcere, inductaque cicatrice, ſanitatē ut reſtituatur ægrotus ſpes aſfulgebit optima.

§. XVII.

Supereſt, ut bina dijudicem phænomena, quæ poſt apertum militis hujus thoracem apparuere, ſicque caſus mei epiſcriſin, de qua §. XIII. dicere incepi, abſolvam; Corollaris dein quædam Chirurgiæ praxin attinentia ſubjuncturus. Memorabilis hic ante omnia eſt hepatis poſt paracentheſin detumefcentia, ut apertum ſit, ſymptomata fuiſſe inſolitum hypochondrii tumorem, quem pro morbi cauſa habuerunt Medentes. An igitur mechanica neceſſitate hic prominebat hepar, ut ab incumbente ſepto tranſverſo materia exteriora verſus premeretur, eaque remota ad priſtinum ſitum recederet? non videtur ob concretiones, quas inter vulnereſ pleuramque ad fuiſſe ſumme probabile eſt, ut ſupra docui. An largæ, quas morbus requiſiverat Venæſectiones uti debilitatem toti corpori, ſic venæ portarum ſyſtemati languorem induxerant, ita ut ſanguinæ ſtaſes in hepate fierent? An exederat puſ longam poſt moram diaphragmatis carneam partem, inque jecoris ipſam ſubſtantiam fecerat ſibi viam, ut ita cum TAIL-

LARD q) casu omnino conveniat meus? An probat id diarrhœa, alterum quod hic memorabile erat phœnomenon, quod tam diu ægrotum meum male habuerat, certumque minabatur exitium, nisi fuisset cohibita? An critica potius hæc erat, ejusque generis, de quo supra tradidi? An vero dixitæ vitio unice tribuenda, vix licet hæc nisi conjecturis dilucidare, quas illis relinquo, qui talibus delectantur; ego vero, qui dubitationem incertis præfero hypothefibus, illis abstineo. Audacia igitur quandoque opus est, desperatisque morbis desperata adhibenda remedia. Etenim suadent omnia ipsam paracenthesis operationem, nec per se esse exitiosam, nec in eis quoque casibus, ubi spes est tenuissima, adeo inutilem, prout contendit SCHARP r), magni nominis alias Scriptor. Ubi ergo hæc unica salus ægroti est, non dubitet Chirurgus, dum valet vitæ vis, parare viam, qua educetur noxius humor, ut a pernicie serventur pulmones, nec cito serpat pede eorum tabes. Ubi vero increvit malum, nec tunc suæ fortis relinquendus æger, qui, dum spirat, sperat, atque sine mora instituenda paracenthesis. Inest enim vitali vi sæpius aliqua nobis ignota virtus, quæ revivifcit, dum removemus obstacula, aggreditur morbum, & quod miraculum nobis non raro videtur, proffigit. In desperata pectoris hydrope paracenthesis instituit MORAND s), quæ fortunatum sortiebatur eventum; quidni & inveterata Empyemata sic aggredi licebit, atque

q) quem recenset PETIT in *Mem. de l'Acad. de Chir.* Tome II. p. 56. fqq. Abscesserat hepar, atque per septi transversum vulnus in thoracis cavitatem confluerat pus, extus triplicem elevans tumorem, quorum maximum cum aperuisset Chirurgus, effluxit pus, sanatus est æger.

r) *Traité des Opérations de Chirurgie* Ch. 24.

s) *Mem. de l'Acad. de Chirurg.* Tome II. p. 545. & fqq.

atque Naturæ viribus confidere? Verum enimvero est ex quoque omnis paracenthesi conditio, ut, quamvis ad radicalem, quam vocant curam efficiendam sæpius sit inepta, ad levanda tamen symptomata ac protrahendam quam longissime fieri potest vitam aliquid faciat. Cum itaque, ut & hoc omni data opera efficiamus, jubeat nos commune Medicorum officium, stabit firma hæc atque inconcussa Lex, collectis omnibus, quæ apparebunt Empyematis signis, quæ & affectum indicabunt latus, nihil esse, quod ab instituendæ paracenthesi necessitate abstergere nos debeat.

Strasbourg, Med. Diss.,

12. Jacobi-
Kilian

f

56.

WMA

ULB Halle
004 814 487

3

EMPYEMATIS
SINGULARIS ¹⁶

HISTORIAM ET EPICRISIN

GRAVISSIMO MEDICORUM ORDINE
INDULGENTE

PRO LICENTIA

GRADUM, HONORES ATQUE PRIVILEGIA
DOCTORUM MEDICINÆ

RITE IMPETRANDI

DIE XXI. DECEMBRIS MDCCLXIX.

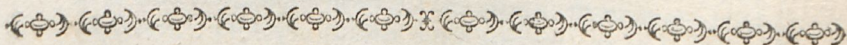
SOLENNI ERUDITORUM EXAMINI

PROPONIT

FRANCISCUS ANTONIUS
KELLER

HAGENOENSIS - ALSATA.

H. L. Q. C.

ARGENTORATI

Typis JOHANNIS HENRICI HEITZII,
Universitatis Typographi.

